

РОЗДІЛ X. ПРОБЛЕМИ ФОРМАЛЬНОЇ ТА НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.016:004.8:159.954:316.77

Олександр Вороб'їов

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0009-0001-3451-235X

Олександр Дубницький

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0009-0003-2339-0937

DOI 10.24139/2312-5993/2026.01/489-498

ВІЗУАЛЬНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ОСНОВА МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА КРИТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КОНТЕНТУ, ЗГЕНЕРОВАНОГО ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

У статті обґрунтовано значення візуального мислення як когнітивної основи медіаграмотності в умовах стрімкого поширення контенту, згенерованого штучним інтелектом. Показано, що сучасне цифрове середовище дедалі більше функціонує через візуальні форми подання інформації, а тому критичне ставлення до медіаконтенту вже не може обмежуватися аналізом тексту, джерела чи фактичної точності повідомлення. Не менш важливим стає вміння здобувача освіти аналізувати зображення, інфографіку, відео, візуальні символи, композиційні рішення та мультимодальні ефекти, через які формується довіра до повідомлення. Уточнено, що візуальне мислення варто розглядати не як допоміжну здатність, а як інтелектуальний механізм, який забезпечує уважне спостереження, зіставлення деталей, інтерпретацію візуальних структур, виявлення суперечностей між формою і змістом, а також перевірку правдоподібності контенту. На цій підставі доведено, що розвиток медіаграмотності в сучасній освіті має включати системну роботу з візуальним аналізом, оскільки саме візуальна переконливість часто стає інструментом маніпуляції в синтетичному контенті. Залучення праць українських і зарубіжних дослідників дало змогу показати, що візуалізація, цифрові моделі, дашборди, вебтехнології та інші форми візуального подання знань можуть бути не лише засобом навчання, а й підґрунтям для формування критичного мислення, аналітичної культури та стійкості до дезінформації. Особливу увагу приділено освітнім ризикам, пов'язаним із deepfake-матеріалами, синтетичними зображеннями, візуально привабливими, але змістово хибними інфографіками, а також автоматично згенерованими пояснювальними схемами. На прикладах і контрприкладів показано, що без розвиненого візуального мислення здобувач освіти може приймати за достовірне те, що лише стилізоване під доказ або підсилене ефектом візуальної правдоподібності. Отже, візуальне мислення визначено як одну з передумов відповідальної взаємодії з ШІ-контентом, а його розвиток як важливий напрям оновлення медіаосвіти в закладах освіти.

Ключові слова: візуальне мислення, медіаграмотність, критичне мислення, штучний інтелект, контент, згенерований ШІ, візуалізація, дезінформація, цифрова освіта, здобувачі освіти.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту істотно змінив не лише технології створення контенту, а й сам характер його сприймання. Сьогодні цифрове середовище насичене синтетичними текстами, зображеннями, відео, схемами, інфографіками, візуальними поясненнями та комбінованими мультимодальними повідомленнями. Це означає, що людина дедалі частіше взаємодіє не з «нейтральною» інформацією, а з медіапродуктами, в яких переконливість створюється через поєднання смислу, візуальної форми, емоційного тону та алгоритмічно оптимізованої подачі. За таких умов медіаграмотність уже не можна тлумачити лише як здатність перевіряти джерело, зіставляти факти чи розпізнавати маніпулятивну лексику. Вона дедалі більше пов'язана з умінням критично аналізувати те, що саме і яким способом показано.

Проблема ускладнюється тим, що значна частина сучасного контенту справляє враження достовірності саме завдяки візуальній організації. Правильно підібраний ракурс, композиція, колір, формат подання, імітація аналітичної інфографіки або стилістика документальної фотографії можуть зумовити довіру ще до того, як адресат почне осмислювати зміст. Це особливо небезпечно в умовах поширення контенту, згенерованого ШІ, коли візуальна правдоподібність часто не супроводжується фактичною точністю. Для здобувача освіти така ситуація створює новий тип ризику: помилкове або маніпулятивне повідомлення може бути прийняте як істинне не через силу аргументації, а через силу зорового враження. Саме тому виникає потреба розглядати візуальне мислення як фундамент медіаграмотності. Йдеться не про технічне вміння створювати ілюстрації чи користуватися цифровими сервісами, а про здатність уважно спостерігати, виявляти приховані зв'язки, інтерпретувати візуальні структури, бачити суперечності між формою і змістом, ставити уточнювальні запитання до побаченого. Без такого підґрунтя критичне ставлення до ШІ-контенту залишається фрагментарним.

Аналіз актуальних досліджень. У сучасних дослідженнях візуальне мислення дедалі частіше описується як складний когнітивний процес, пов'язаний не лише зі сприйманням образів, а й з аналітичною інтерпретацією візуальної інформації. Методологія «Visual Thinking Strategies» засвідчила свою ефективність у розвитку уважного спостереження, аргументованого тлумачення та комунікації на основі візуальних джерел (Cerqueira et al., 2023). Вона має міждисциплінарне

значення, оскільки демонструє, що спостережливість і вміння осмислювати візуальні деталі можуть спеціально формуватися в освітньому процесі.

Паралельно розвиваються дослідження медіаграмотності, у яких наголошено на її багатовимірності. У нових цифрових умовах медіаграмотність уже не зводиться до знання про медіа або до навичок пошуку інформації, а охоплює критичний аналіз способів, якими контент формує уявлення, емоції та поведінкові реакції (Štarkić, 2024; Entezami et al., 2025). Це особливо важливо у зв'язку з поширенням технологій, які можуть цілеспрямовано впливати на вибір і судження користувачів через алгоритмічно керовані форми подання.

Окремий напрям досліджень стосується критичного мислення як умови виявлення недостовірного контенту. Показано, що здатність розпізнавати фейкові повідомлення в соціальних медіа суттєво пов'язана з рівнем критичного мислення та нової медіаграмотності (Orhan, 2023). Водночас ці результати потребують доповнення з огляду на візуальний вимір сучасної комунікації. Критичне мислення в цифровому середовищі дедалі частіше реалізується саме через аналіз зорової форми, адже сумнів викликає не лише твердження, а й спосіб його показу.

У зарубіжних публікаціях посилюється увага до синтетичного контенту, зокрема *deepfake*-матеріалів, які поєднують високу технологічну якість із потенціалом дезінформаційного впливу (Mutillo-Ligorred et al., 2023; Ghiurau & Popescu, 2024). Дослідники підкреслюють, що технічні інструменти виявлення таких матеріалів залишаються важливими, але не є достатніми, оскільки генеративні моделі швидко вдосконалюються, а отже, людська здатність до критичної оцінки не втрачає значення, а навпаки, посилює його.

У цьому полі показовими є результати оцінювання сучасних візуальних моделей, які сьогодні демонструють кращі результати у простому розпізнаванні графіків, ніж у виявленні оманливих або маніпулятивних елементів візуалізації (Pandey & Ottley, 2025). Ці дані важливі для педагогіки, бо вони ще раз засвідчують: критичне зчитування візуальної інформації не виникає автоматично навіть у високотехнологічних системах.

Українські дослідники також накопичили значний матеріал, який опосередковано або безпосередньо підтверджує роль візуального мислення у формуванні медіаграмотності та критичного мислення. Питання розвитку інформаційної та медіаграмотності молоді через

неформальні освітні активності, вебінари, воркшопи й майстер-класи розкрито в працях (Drushlyak et al., 2025b; Drushlyak et al., 2025c). Практики формування інфомедійної грамотності здобувачів освіти через медіатурніри, а також моделі взаємодії «здобувачі освіти – батьки – педагоги» висвітлено в роботах (Yachmenyk et al., 2023; Yachmenyk et al., 2024). Ефективні українські освітні практики формування медіаграмотності подано у дослідженні (Rudenko et al., 2023).

Важливо, що в українському науковому просторі візуалізація вже розглядається як чинник розвитку професійної та когнітивної готовності майбутніх педагогів. Зокрема, експериментально доведено значення формування навичок візуалізації у майбутніх учителів фізики (Semenikhina et al., 2021), описано діагностичний апарат дослідження підготовки вчителів до використання інструментів віртуальної наочності (Mulesa et al., 2023), проаналізовано роль комп'ютерної візуалізації у розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів (Юрченко та ін., 2024), висвітлено значення візуального моделювання блок-схем у професійній підготовці вчителів інформатики (Момот та ін., 2025), а також показано потенціал вебтехнологій для візуалізації знань і формування критичного мислення майбутніх учителів інформатики (Юрченко та ін., 2025). Дотичними до цієї проблематики є й результати щодо використання дашбордів у розвитку аналітичного мислення здобувачів освіти (Rudenko et al., 2025), адже робота з дашбордами безпосередньо пов'язана зі зчитуванням і критичним трактуванням візуально організованих даних.

Окремо варто згадати праці, у яких ШІ використано як навчальний інструмент для розвитку критичного мислення молоді. Йдеться, зокрема, про моделювання на основі ChatGPT у підготовці вчителів (Drushlyak et al., 2024; Drushlyak et al., 2025a) і які підтверджують, що продуктивне використання інструментів штучного інтелекту в освіті можливе лише за умови розвиненого критичного ставлення до результатів їхньої роботи.

Попри наявність значної кількості праць про медіаграмотність, критичне мислення, цифрові технології, візуалізацію та ШІ, питання про візуальне мислення як системну основу критичного ставлення саме до контенту, згенерованого штучним інтелектом, залишається недостатньо концептуалізованим. Ця обставина і зумовлює потребу в подальшому теоретичному осмисленні проблеми.

Мета статті полягає в обґрунтуванні важливості візуального мислення як основи медіаграмотності та критичного ставлення здобувачів освіти до контенту, згенерованого штучним інтелектом.

Методи дослідження. У статті використано аналіз, порівняння, узагальнення та систематизацію наукових джерел з проблем візуального мислення, медіаграмотності, критичного мислення, візуалізації знань і контенту, згенерованого штучним інтелектом. Для зіставлення різних дослідницьких позицій застосовано порівняльно-аналітичний метод. Для виявлення змістових зв'язків між візуальним мисленням, медіаграмотністю та критичним ставленням до синтетичного контенту використано теоретичне узагальнення. Інтерпретація окремих освітніх ризиків здійснювалася на основі контрприкладів, що дало змогу конкретизувати практичне значення заявленої проблеми для сучасного здобувача освіти.

Виклад основного матеріалу. Візуальне мислення варто трактувати як здатність не лише сприймати зорові образи, а й осмислювати їхню будову, логіку, смислову спрямованість і потенціал. У його структурі поєднуються уважне спостереження, розпізнавання закономірностей, встановлення співвідношень між елементами, інтерпретація символіки, критичне зіставлення деталей і формування судження щодо побаченого. Ця характеристика робить візуальне мислення надзвичайно важливим для сучасної медіаграмотності, оскільки велика частина цифрового контенту сприймається саме зорово і часто оцінюється користувачем за лічені секунди.

У добу генеративного ШІ ця проблема набуває нової гостроти. Синтетичний контент може бути емоційно сильним, стилістично цілісним і технічно переконливим. Проте саме в цьому й полягає ризик: якісний вигляд дедалі частіше не гарантує достовірності. ШІ може створювати правдоподібні зображення подій, які не відбувалися, осіб, яких не існує, або інфографіки, що стилізовані під доказові, хоча базуються на довільних або викривлених даних. Тому медіаграмотність без опори на візуальне мислення виявляється недостатньою.

Тут доречно звернутися до контрприкладів. Наприклад, згенероване зображення нібито наслідків певної події може бути настільки реалістичним, що здобувач освіти сприйме його як фотодоказ, не звернувши уваги на неприродність деталей, відсутність перевірюваного джерела чи надмірну композиційну «ідеальність». Інший приклад стосується освітнього середовища: автоматично

створена ШІ-інфографіка може вражати логічністю структури й привабливим дизайном, але містити неправильно співвіднесені категорії, штучно спрощені причинно-наслідкові зв'язки або статистично хибні акценти. Ще один випадок пов'язаний із дашбордами та діаграмами. Якщо візуальна шкала навмисно спотворена, а кольорове виділення посилює другорядні відмінності, у глядача виникає відчуття очевидності висновку, хоча сам висновок може бути методологічно сумнівним.

Усі ці приклади показують, що візуальна форма не є нейтральною оболонкою змісту. Вона сама бере участь у створенні смислу і впливає на довіру. Саме тому візуальне мислення виконує функцію інтелектуального фільтра. Воно змушує не зупинятися на першому враженні, а ставити питання до побаченого: чи не приховує форма смислових втрат; чи не підмінено доказ ефектом професійної подачі; чи не створює композиція враження істинності там, де бракує підстав для висновку.

У цьому сенсі візуальне мислення є близьким до критичного мислення, але має власну специфіку. Критичне мислення традиційно асоціюють із логічним аналізом суджень, аргументів і доказів. Візуальне мислення вводить у цей процес ще одну площину: аналіз того, як саме смисл організований у зоровій формі. Воно дає змогу помітити, що переконливість може бути створена не аргументом, а вдалим кольоровим рішенням, не статистичною обґрунтованістю, а переконливою конфігурацією графіка, не документальною достовірністю, а стилізацією під документ.

Для сучасного здобувача освіти це має безпосереднє практичне значення. Освітній простір активно використовує візуалізації, онлайн-платформи, відеофрагменти, інтерфейси, дашборди, інтерактивні моделі. Такі засоби відкривають широкі можливості для навчання, але водночас вимагають нової культури сприймання. Праці українських дослідників переконують, що комп'ютерна візуалізація, вебтехнології, моделювання та цифрові інструменти можуть істотно посилювати пізнавальну активність, аналітичність і професійну підготовку майбутніх педагогів (Semenikhina et al., 2021; Mulesa et al., 2023; Юрченко та ін., 2024; Момот та ін., 2025; Юрченко та ін., 2025). Проте ці результати варто читати ще й у ширшій перспективі. Якщо візуальні засоби здатні підсилювати розуміння, то вони так само здатні підсилювати й помилки, коли користувач не вміє критично їх оцінювати.

Тому розвиток візуального мислення має стати цілеспрямованою складовою медіаосвіти. Його не слід зводити до окремих вправ на ілюстрування матеріалу чи створення презентацій. Більш продуктивним є підхід, за якого здобувачів освіти навчають аналізувати візуальні повідомлення як об'єкти інтерпретації та перевірки. Це може включати зіставлення реального і синтетичного зображення, аналіз оманливих інфографік, виявлення маніпулятивних візуальних прийомів, перевірку відповідності між даними й способом їх подання, обговорення того, як кольори, ракурс, масштаб або візуальні символи змінюють сприйняття інформації. У такому форматі візуальне мислення працює не лише на розвиток спостережливості, а й на формування етичної, аналітичної та громадянської зрілості.

Окремо слід підкреслити, що в умовах ШІ візуальне мислення є також формою захисту від надмірної автоматизації довіри. Людина звикає вірити тому, що виглядає впорядкованим, завершеним і естетично переконливим. Генеративні системи якраз і спеціалізуються на створенні таких ефектів. Саме тому здобувач освіти має навчитися бачити не тільки змістовий результат генерації, а й механізм його візуального впливу. Лише тоді можлива справді критична взаємодія з ШІ, а не її імітація.

Отже, візуальне мислення сьогодні слід розглядати як одну з основ медіаграмотності. Воно забезпечує перехід від пасивного споживання образів до їх осмисленого аналізу, дає змогу відрізнити правдоподібність від достовірності, підтримує критичне мислення в умовах візуально насиченої комунікації та підсилює стійкість до дезінформації й маніпуляції. Саме в цьому полягає його особлива актуальність для освіти в добу штучного інтелекту.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз дає підстави стверджувати, що візуальне мислення потрібно розглядати не як периферійну, а як базову складову медіаграмотності в сучасному цифровому середовищі. У ситуації, коли значна частина контенту створюється або модифікується засобами штучного інтелекту, критичне ставлення до інформації дедалі більше залежить від здатності людини аналізувати не лише зміст повідомлення, а й спосіб його візуальної побудови.

З'ясовано, що контент, згенерований ШІ, часто впливає на аудиторію саме через візуальну правдоподібність, композиційну завершеність, стилістичну гладкість і ефект професійної подачі. За таких

умов здобувач освіти без розвиненого візуального мислення ризикує прийняти за істинне те, що лише виглядає переконливо. Саме тому візуальне мислення виконує функцію інтелектуального фільтра, який допомагає уповільнити автоматичну довіру, помітити маніпулятивні прийоми та співвіднести побачене з критеріями доказовості.

Аналіз українських і зарубіжних праць показав, що розвиток візуалізації, цифрових моделей, вебтехнологій, дашбордів та інших форм наочного подання знань має значний освітній потенціал. Водночас цей потенціал реалізується повноцінно лише тоді, коли візуальна культура поєднується з умінням критично тлумачити зорову інформацію. Отже, розвиток візуального мислення слід розглядати як важливий напрям оновлення медіаосвіти, цифрової підготовки та формування критичного ставлення до контенту, згенерованого штучним інтелектом.

ЛІТЕРАТУРА

- Cerqueira, A. R., Alves, A. S., Monteiro-Soares, M., Hailey, D., Loureiro, D., & Baptista, S. (2023). Visual thinking strategies in medical education: A systematic review. *BMC Medical Education*. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04470-3>
- Drushlyak, M., Lukashova, T., Sabadosh, Y., Melnikov, I., & Semenikhina, O. (2024). Using ChatGPT for the development of critical thinking in youth: Example of inequality proof. In *2024 47th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)* (pp. 334-339). <https://doi.org/10.1109/MIPRO60963.2024.10569759>
- Drushlyak, M., Lukashova, T., Shamonina, V., & Semenikhina, O. (2025a). ChatGPT-based simulation helps to develop the pre-service mathematics teachers' critical thinking. *International Journal of Instruction*, *18*(1), 153-172.
- Drushlyak, M., Semenog, O., Ponomarenko, N., Vovk, M., Budianskyi, D., & Semenikhina, O. (2025b). Development of youth information and media literacy: Analysis of non-formal educational activities. *Eastern Journal of European Studies*, *16*(1), 194-215. <https://doi.org/10.47743/ejes-2025-0109>
- Drushlyak, M., Semenog, O., Ponomarenko, N., Vovk, M., Budianskyi, D., & Semenikhina, O. (2025c). Enhancing information and media literacy: Evaluating the impact of webinars, workshops, and masterclasses. *International Journal of Modern Education and Computer Science*, *17*(6), 65-75. <https://doi.org/10.5815/ijmecs.2025.06.05>
- Entezami, Z., Davis, C. H., & Entezami, M. (2025). An AI-assisted topic model of the media literacy research literature. *Media Literacy and Academic Research*. <https://doi.org/10.34135/mlar-25-01-01>
- Ghiurau, D., & Popescu, D. (2024). Distinguishing reality from AI: Approaches for detecting synthetic content. *Computers*. <https://doi.org/10.3390/computers14010001>
- Mulesa, P., Yurchenko, A., & Semenikhina, O. (2023). Diagnostic apparatus of researching the results of preparing teachers to use virtual visibility tools in professional activities. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, *2*(53), 94-99. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.94-99>

- Mutillo-Ligorred, V., Ramos-Vallecillo, N., Covaleda, I., & Fayos, L. (2023). Knowledge, integration and scope of deepfakes in arts education: The development of critical thinking in postgraduate students in primary education and master's degree in secondary education. *Education Sciences*, 13(11). <https://doi.org/10.3390/educsci13111073>
- Orhan, A. (2023). Fake news detection on social media: The predictive role of university students' critical thinking dispositions and new media literacy. *Smart Learning Environments*, 10, 24. <https://doi.org/10.1186/s40561-023-00248-8>
- Pandey, S., & Ottley, A. (2025). Benchmarking visual language models on standardized visualization literacy tests. *Computer Graphics Forum*. <https://doi.org/10.1111/cgf.70137>
- Rudenko, Y., Ahadzhanova, S., Ahadzhanov-Honsales, K., Bieliaieva, O., Korovai, A., & Semenikhina, O. (2023). Effective educational Ukrainian practices of the formation of media literacy. In *2023 46th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)* (pp. 654-659). <https://doi.org/10.23919/MIPRO57284.2023.10159822>
- Rudenko, Y., Zhurba, K., Bekh, I., Petrenko, S., Bobokalo, A., & Semenikhina, O. (2025). Using dashboards in the development of students' analytical thinking. In *2025 MIPRO 48th ICT and Electronics Convention* (pp. 406-411). <https://doi.org/10.1109/MIPRO65660.2025.11131997>
- Semenikhina, O., Yurchenko, A., Udovychenko, O., Petruk, V., Boroznets, N., & Nekyslykh, K. (2021). Formation of skills to visualize of future physics teacher: Results of the pedagogical experiment. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 13(2), 476-497. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/432>
- Šmakić, K. (2024). The necessity of redefining the concept of media literacy in the era of captological tools. *CM: Communication and Media*. <https://doi.org/10.5937/cm19-45775>
- Yachmenyk, M., Kharchenko, I., Semenog, O., Ostroha, M., Petrenko, S., Dubinsky, V., & Semenikhina, O. (2024). Development of Information and Media Literacy in the System "Students-Parents-Teachers": Ukrainian Practice. *2024 47th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)*, 430-435. <https://doi.org/10.1109/MIPRO60963.2024.10569314>
- Yachmenyk, M., Kharchenko, I., Semenog, O., Kyrylenko, N., Ostroha, M., Bohoslavskiy, S., & Semenikhina, O. (2023). The formation of infomedia literacy of students in a media tournament. In *2023 46th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)* (pp. 660-665). <https://doi.org/10.23919/MIPRO57284.2023.10159736>
- Момот, Р., Юрченко, А., & Семеніхіна, О. (2025). Візуальне моделювання блок-схем у професійній підготовці вчителів інформатики. *Освіта. Інноватика. Практика*, 13(7), 84-89. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i7-012> (Momot P., Yurchenko A., & Semenikhina O. (2025). Visual modeling of flowcharts in the professional training of computer science teachers. *Education. Innovation. Practice*, 13(7), 84-89.)
- Юрченко, А., Момот, Р., & Семеніхіна, О. (2024). Про розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів з використанням комп'ютерної візуалізації. *Освіта. Інноватика. Практика*, 12(6), 93-99. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-014> (Yurchenko A., Momot P., & Semenikhina O. (2024). On the development of teachers' information and digital culture using computer visualization. *Education. Innovation. Practice*, 12(6), 93-99.)
- Юрченко, А., Момот, Р., Острога, М., & Семеніхіна, О. (2025). Візуалізація знань засобами вебтехнологій у формуванні критичного мислення майбутніх

учителів інформатики. *Фізико-математична освіта*, 40(5), 80-88. <https://doi.org/10.31110/fmo2025.v40i5-11> (Yurchenko, A., Momot, R., Ostroha, M., & Semenikhina, O. (2025). Visualization of knowledge by web technology in the formation of pre-service computer science teachers' critical thinking. *Physical and Mathematical Education*, 40(5), 80-88.)

SUMMARY

Vorobyov Oleksandr, Dubnytskyi Oleksandr. Visual Thinking as a Foundation of Media Literacy and a Critical Attitude Toward AI-Generated Content.

The article substantiates the significance of visual thinking as a cognitive foundation of media literacy under the conditions of the rapid spread of content generated by artificial intelligence. It is shown that the contemporary digital environment increasingly functions through visual forms of information representation. For this reason, a critical attitude toward media content can no longer be limited to the analysis of text, source credibility, or the factual accuracy of a message. Equally important is a learner's ability to analyze images, infographics, videos, visual symbols, compositional solutions, and the multimodal effects through which trust in a message is constructed. It is specified that visual thinking should be considered not as an auxiliary ability, but as an intellectual mechanism that ensures attentive observation, comparison of details, interpretation of visual structures, identification of contradictions between form and content, and verification of the plausibility of content. On this basis, it is argued that the development of media literacy in contemporary education should include systematic work with visual analysis, since visual persuasiveness often becomes an instrument of manipulation in synthetic content. Drawing on the work of Ukrainian and international researchers, the article demonstrates that visualization, digital models, dashboards, web technologies, and other forms of visual knowledge representation can serve not only as teaching tools but also as a basis for developing critical thinking, analytical culture, and resilience to disinformation. Particular attention is paid to educational risks associated with deepfakes, synthetic images, visually attractive yet substantively false infographics, and automatically generated explanatory schemes. Through examples and counterexamples, it is shown that without developed visual thinking, a learner may accept as reliable what is merely stylized as evidence or reinforced by the effect of visual plausibility. Thus, visual thinking is considered a prerequisite for responsible interaction with AI-generated content, and its development is an important direction for updating media education in educational institutions.

Key words: visual thinking, media literacy, critical thinking, artificial intelligence, AI-generated content, visualization, disinformation, digital education, learners.